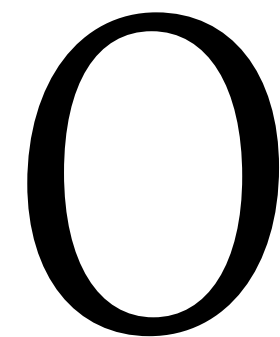

Αποφυγή της δημοσιονομικής παγίδας από τις ΗΠΑ

Οι ΗΠΑ μπορούν να αποφύγουν τον διαφαινόμενο δημοσιονομικό γκρεμό εάν δεν πέσουν στη δημοσιονομική παγίδα που έπεσαν οι χώρες της ευρωζώνης και το Ηνωμένο Βασίλειο. Όμως, για να γίνει αυτό, η επόμενη κυβέρνηση των ΗΠΑ θα πρέπει να απορρίψει κατηγορηματικά τις πολιτικές λιτότητας και να χρησιμοποιήσει, αντί αυτών, έναν συνδυασμό κενυσιανής δημοσιονομικής πολιτικής και κυρίαρχης νομισματικής πολιτικής. Μια κυβέρνηση με πρόεδρο τον Ρόμνεϊ είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα εφαρμόσει σφικτά δημοσιονομική πολιτική και φορολογικά μέτρα που ευνοούν τους πλούσιους.

Οι ΗΠΑ μπορούν να αποφύγουν τον διαφαινόμενο δημοσιονομικό γκρεμό εάν δεν πέσουν στη δημοσιονομική παγίδα που έπεσαν οι χώρες της ευρωζώνης και το Ηνωμένο Βασίλειο. Όμως, για να γίνει αυτό, η επόμενη κυβέρνηση των ΗΠΑ θα πρέπει να απορρίψει κατηγορηματικά τις πολιτικές λιτότητας και να χρησιμοποιήσει, αντί αυτών, έναν συνδυασμό κενυσιανής δημοσιονομικής πολιτικής και κυρίαρχης νομισματικής πολιτικής. Μια κυβέρνηση με πρόεδρο τον Ρόμνεϊ είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα εφαρμόσει σφικτά δημοσιονομική πολιτική και φορολογικά μέτρα που ευνοούν τους πλούσιους.

Γιατί η λιτότητα επιδεινώνει την ύφεση

Στις αναλύσεις μας για το διαφαινόμενο δημοσιονομικό γκρεμό, διαμορφώσαμε ένα μοντέλο που το αποκαλούμε «δημοσιονομική παγίδα» ένα αυτοεπιβαλλόμενου σπράλ οικονομικής συστολής που προκύπτει είτε εξαιτίας άγνοιας είτε εξαιτίας ιδεολογικών προκαταλήψεων αναφορικά με τον τρόπο λειτουργίας της δημοσιονομικής πολιτικής σε περιόδους οικονομικής κάμψης. Το μοντέλο της δημοσιονομικής παγίδας που αναπτύξαμε εξηγεί γιατί η λιτότητα σε περίοδο οικονομικής κάμψης επιδεινώνει περαιτέρω την ύφεση.

Εν συντομία, και χωρίς τη δυνατότητα χρήσης γραφικών παραστάσεων, αναφέρουμε απλώς ότι ο μηχανισμός της δημοσιονομικής παγίδας περιστρέφεται γύρω από τη μείωση της ζήτησης και των φορολογικών εσόδων, που στη συνέχεια οδηγούν σε περικοπές των δαπανών και σε αύξηση των φόρων. Οι περικοπές στις δαπάνες και οι αυξήσεις των φόρων υποσκάπτουν περαιτέρω τις προοπτικές ανάπτυξης της οικονομίας και ο κύκλος συνεχίζεται.

Οι χώρες της ευρωζώνης και το Ηνωμένο Βασίλειο έχουν ήδη πέσει στη δημοσιονομική παγίδα, αν και οι κυβερνήσεις τους προσπαθούν να θεωρούν τις πολιτικές που ακολουθούν δείγμα «δημοσιονομικής υπευθυνότητας». Κατά την άποψή μας, οι ρίζες της ευρωπαϊκής κρίσης δεν σχετίζονται άμεσα με τη δημοσιονομική πολιτική, ενώ οι πολιτικές λιτότητας το μόνο που μπορούν να πετύχουν είναι ακριβώς αυτό που περιγράφει η δημοσιονομική παγίδα: επιδείνωση της ύφεσης, καθώς οι περικοπές των δαπανών, οι μειώσεις των μισθών και οι απολύσεις υπονομεύουν την καταναλωτική ζήτηση, τις επενδύσεις και τα φορολογικά έσοδα. Οι περιπτώσεις της Ελλάδας, της Πορτογαλίας, της Ισπανίας και της Ιρλανδίας αποτελούν πλέον κλασικά παραδείγματα των καταστροφικών επιπτώσεων που έχουν οι πολιτικές λιτότητας, αλλά βλέπουμε ότι τα αποτελέσματα αυτών των πολιτικών είναι εξίσου καταστροφικά για το Ηνωμένο Βασίλειο, μια χώρα που δεν έχει κανένα λόγο να πέσει στη δημοσιονομική παγίδα που έπεσαν οι χώρες της ευρωζώνης, καθώς διαθέτει το δικό της κυρίαρχο νόμισμα.

Στο πλαίσιο αυτό, η περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου είναι για τις ΗΠΑ ακόμη πιο σχετική από ό,τι η κατάσταση στην ευρωζώνη. Στην προσέγγισή μας για την ανάλυση της ευρωπαϊκής δημοσιονομικής παγίδας, οι νομισματικοί θεσμοί της ευρωζώνης διαδραματίζουν καίριο ρόλο, μετατρέποντας μια βασική παγίδα σε πλήρη παγίδα.

Ωστόσο, πολλοί αναλυτές και χαρακτες πολιτικής έχουν υποτιμήσει το ειδικό μειονέκτημα που αντιμετωπίζουν οι εθνικές κυβερνήσεις μιας νομισματικής ένωσης, που κάνουν ουσιαστικά χρήση ενός ξένου νομίσματος και έχουν απολέσει το δικαίωμα της δημιουργίας «κρατικού χρήματος». Επακολούθως, θεωρούν ότι τα δημοσιονομικά προβλήματα επηρεάζουν εξίσου αρνητικά όλες τις χώρες με συσσωρευμένο δημόσιο χρέος, συμπεριλαμβανομένων νομισματικά κυρίαρχων χωρών όπως ο Καναδάς, η Ιαπωνία, οι ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο. Αλλά αυτή είναι μια θεωρητικά λανθασμένη προσέγγιση επειδή αγνοεί τις διαφορές μεταξύ διαφορετικών νομισματικών συστημάτων, ενώ εμπειρικά έχουμε κάθε δικαίωμα να αμφισβητούμε την ορθότητα αυτής της προσέγγισης.

Αρχικά, μια νομισματικά κυρίαρχη χώρα δεν μπορεί ποτέ να χρεοκοπήσει. Οι ΗΠΑ «τρέχουν» σχετικά μεγάλα ελλείμματα και διαθέτουν σχετικά υψηλά επίπεδα δημοσίου χρέους για το μεγαλύτερο μέρος της ιστορίας τους, και ήταν πάντα σε θέση να διαχειρι-

το 2008 μέσα από τις αλλαγές στους νόμους για τη φορολογία που συντελέστηκαν μετά τη δημοσίευση των προβλέψεων, όπως η επέκταση των φορολογικών ελαφρύνσεων του Μπους. Η υστέρηση στα φορολογικά έσοδα είναι σε μεγάλο βαθμό το αποτέλεσμα οικονομικών εξελίξεων, και κυρίως της ύφεσης του 2007-09, και όχι αποτέλεσμα δημοσιονομικής γενναιοδωρίας.

Η συνετή επιλογή της διόγκωσης του ελλείμματος εν όψει της πτώσης των φορολογικών εσόδων και των σχετικά μικρών αυξήσεων σε προγράμματα στήριξης των εισοδημάτων είχε μια αρκετά ευεργετική επίδραση, αν και οι ρεπουμπλικανοί αρνούνται να την αναγνωρίσουν. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σχεδόν βέβαιο ότι οι περικοπές των δαπανών και οι αυξήσεις των φόρων που προγραμματίζονται για το 2013 θα επιδεινώσουν την οικονομική κατάσταση των ΗΠΑ και θα αυξήσουν τον κίνδυνο να πέσουν σε μια δημοσιονομική παγίδα κυρίαρχου νομίσματος.

Πολιτικές δημοσιονομικής τόνωσης

Οι προοπτικές για την οικονομία των ΗΠΑ δεν είναι καθόλου ρόδινες, εκτός κι αν η ομοσπονδιακή κυβέρνηση χρησιμοποιήσει πολιτικές δημοσιονομικής τόνωσης για να αυξήσει τη συνολική ζήτηση και την απασχόληση.

Οι προτάσεις πολιτικής που προκύπτουν από την ανάλυσή μας έχουν ως αφετηρία την κατάργηση της αυτόματης περικοπής των δαπανών και την αύξηση του ορίου για το χρέος. Θα ήταν αντιπαραγωγικό να υιοθετηθεί η προσέγγιση «κατάργηση και αντικατάσταση» των συντηρητικών της δημοσιονομικής πολιτικής. Οι περικοπές των δαπανών μπορεί να οδηγήσουν την οικονομία σε μια παγίδα ασχέτως από το πότε θα λάβουν μέρος ή με πόση σύνεση θα γίνουν. Ως εκ τούτου, η αυτόματη περικοπή των δαπανών που θα τεθεί σε ισχύ τον επόμενο Ιανουάριο θα πρέπει να καταργηθεί. Επίσης, θα πρέπει να διατηρηθεί το λεγόμενο payroll tax holiday, που ξεκίνησε αρχές του περασμένου έτους και μείωσε το φόρο των μισθωτών υπηρεσιών για την Κοινωνική Ασφάλιση από 6,2% σε 4,2%.

Μακροπρόθεσμα, η κυβέρνηση θα πρέπει να θέσει σε εφαρμογή μια ολοκληρωμένη δημοσιονομική πολιτική για να διασφαλίσει

ότι οι δαπάνες θα αυξάνονται όποτε χρειάζονται και πως θα χρησιμοποιούνται με θετικό τρόπο. Τα μέτρα αυτά θα λειτουργούν στο πλαίσιο της αρχής ότι το έλλειμμα θα αυξάνεται όταν η δυνατότητα του παραγωγικού δυναμικού, η αύξηση της απασχόλησης και η οικονομική ανάπτυξη κωλαίνουν, και αντιτρόφως ανάλογα. Υπάρχει μια σειρά προτεινόμενων θεσμών που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για να επιτευχθεί αυτό το αποτέλεσμα, όπως ο εργοδότης της ύστατης προσφυγής, ένας τραπεζικός φορέας για έργα υποδομών, και ένα ενισχυμένο σύστημα αντικυκλικής βοήθειας προς τις πολιτείες και τις τοπικότητες.

Είναι φανερό ότι η προσέγγισή μας βρίσκεται σε έντονη αντίθεση με τις προεκλογικές εκκλήσεις του Ρόμνεϊ για φορολογικές ελαφρύνσεις για τους πλούσιους και βαθιές περικοπές στις δαπάνες. Εμείς θα υποστηρίξαμε την προγραμματική αύξηση των δαπανών για την επίλυση βασικών προβλημάτων, καθώς και τις φορολογικές ελαφρύνσεις και τις μεταβιβάσεις σε άτομα και οικογένειες με τις μεγαλύτερες ανάγκες. Θα θέλαμε να δούμε ένα μεγάλο μέρος των νέων δαπανών να χρησιμοποιούνται με τρόπους που θα συνέβαλαν στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης με προσλήψεις στο δημόσιο τομέα. Οι ΗΠΑ έχουν ανάγκη από μια εναλλακτική οικονομική πολιτική και όχι από την ίδια τακτική που οδήγησε αρχικά στη χρηματοοικονομική κρίση και τη Μεγάλη Κάμψη του 2007-09. Ιστορικά, ο κενυσιανισμός έχει αποδειχθεί ως ο αμεσότερος τρόπος για την ανάκαμψη των οικονομικών. [SID:7011927]

Των Gregg Hannsgen και Δημήτρης Β. Παπαδημητρίου

Ο Gregg Hannsgen είναι ερευνητής-μελετητής στο Ινστιτούτο Οικονομικών Levy του Bard College και μέλος της Ομάδας Macro-modeling, που είναι υπεύθυνη για τις Στρατηγικές Αναλύσεις του Ινστιτούτου.

Ο Δημήτρης Β. Παπαδημητρίου είναι Εκτελεστικός Αντιπρόεδρος και Provost στο Bard College, Πρόεδρος του Ινστιτούτου Οικονομικών Levy του Bard College και καθηγητής Οικονομικών στην έδρα «Jerome Levy».

Το καυτό ζήτημα στη σημερινή οικονομική πολιτική των ΗΠΑ αφορά αυτό που αποκαλείται «δημοσιονομικός γκρεμός», ένας συνδυασμός περικοπής των δαπανών με αύξηση των φόρων, που θα αποδυναμώσουν περαιτέρω την αμερικανική οικονομία.

Η επόμενη κυβέρνηση των ΗΠΑ θα πρέπει να απορρίψει κατηγορηματικά τις πολιτικές λιτότητας και να χρησιμοποιήσει, αντί αυτών, ένα συνδυασμό κενυσιανής δημοσιονομικής πολιτικής και κυρίαρχης νομισματικής πολιτικής.

στούν τις υποχρεώσεις τους, κάτι που αναμένεται να μπορούν να κάνουν και στο μέλλον. Η Ιαπωνία, η χώρα με τα μεγαλύτερα ποσοστά χρέους, που ξεπερνούν το 220% του ΑΕΠ, όχι μόνο δανείζεται με πολύ χαμηλά επιτόκια, αλλά ουδείς εγείρει ζήτημα φερεγγυότητας. Επιπλέον, οι κεντρικές τράπεζες νομισματικά κυρίαρχων χωρών έχουν τη δυνατότητα να διατηρούν σταθερά τα βραχυπρόθεσμα αλλά και τα μακροπρόθεσμα επιτόκια.

Παρ' όλα αυτά, η απήχηση που έχει η ευρωπαϊκή οικονομική ορθοδοξία ανάμεσα στους σχολιαστές στις ΗΠΑ είναι μεγάλη. Έτσι, τείνουν να παρερμηνεύουν το μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η αμερικανική οικονομία, θεωρώντας ότι πρόκειται απλά περί αποτυχίας ελέγχου των ομοσπονδιακών δαπανών και, στη συνέχεια, να οδηγούνται σε επανειλημμένες εκκλήσεις για «μεταρρυθμίσεις» στα δημόσια οικονομικά. Στην πραγματικότητα, οι συνολικές δαπάνες της κυβέρνησης των ΗΠΑ έχουν μειωθεί ως ποσοστό του ΑΕΠ, ενώ ο συνολικός αριθμός των εργαζομένων στον κρατικό τομέα έχει μειωθεί σε απόλυτους αριθμούς. Αυτό δείχνει ότι τα ελλείμματα έχουν σε πολύ μεγάλο βαθμό να κάνουν με τα φορολογικά έσοδα. Η απότομη πτώση των φορολογικών εσόδων οφείλεται κυρίως στην ύφεση, τη χρηματοοικονομική κρίση και την επακόλουθη αδύναμη ανάκαμψη. Όπως έχει επίσης επισημάνει ο Krugman, μπορεί κανείς να μετρήσει το μέγεθος της επίδρασης της οικονομίας στα φορολογικά έσοδα με την «αναβάθμιση» των προβλέψεων του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κογκρέσου για τα φορολογικά έσοδα από